

Nr 19

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående viss ändring i 17 § vägstadgan.

Tredje lagutskottet har behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 159 i första kammaren av herr Niklasson och herr Nilsson, Bror, samt nr 248 i andra kammaren av herr Ericsson i Näs m. fl.

I motionerna, som är likalydande, hemställes, att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla att vägstadgans 17 § måtte ändras så, att vägmyndighet vid utarbetande av arbetsplan i förekommande fall må vara skyldig att söka samråd med lantbruksnämnden.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionerna har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver utlåtanden inhämtats från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen.

Gällande bestämmelser

Lagen den 30 juni 1943 (nr 431) om allmänna vägar stadgar i 15 §, att innan väg bygges arbetsplan skall upprättas för vägen.

Rörande den närmare behandlingen av vägfrågor har Kungl. Maj:t enligt bemyndigande i 17 § lagen om allmänna vägar samma dag utfärdat stadga (nr 437) angående behandlingen av vissa vägfrågor (vägstadga). Nämnda stadga föreskriver i 17 §: »Vid utarbetande av arbetsplan skall samråd beträffande vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med länsstyrelsen och ordföranden i vägnämnden samt i förekommande fall med överlantmätaren, länsarkitekten och riksantikvariens ombud ävensom de övriga myndigheter, lokala organ och sammanslutningar, vilka hava ett väsentligt intresse av företaget.»

Yttrandena

Motionerna avstyrkes av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen men tillstyrkes av lantbruksstyrelsen. Ämbetsverken anför till stöd för sina ståndpunkter följande.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

För att hänsyn till förekommande önskemål skall kunna tagas redan vid en arbetsplans utformande och för att överarbetning av planen icke skall

behöva förekomma i större omfattning, föreskrives i 17 § vägstadgan, att vid planens utformning i övrigt samråd skall ske med de myndigheter och organ som beröras av företaget och ha ett väsentligt intresse av företaget.

Beröres ett mera betydande jordbruksintresse skall sålunda vid planens utarbetande vägförvaltningen söka samråd med bl. a. lantbruksnämnden.

Styrelsen får i detta sammanhang nämna, att styrelsen haft anledning beröra ifrågavarande spörsmål i sitt yttrande över förslaget till organisation av verksamheten för jordbrukets yttre och inre rationalisering (SOU 1948: 2), därvid styrelsen framhöll följande:

Vid upprättande av vägförslag är det många gånger omöjligt att erhålla för trafiken och trafiksäkerheten tillfredsställande planlösning av vägfrågan utan att mark, som användes till jordbruksändamål, tages i anspråk eller att vissa svårigheter för jordbrukare uppstå. Styrelsen är givetvis angelägen om att berörda olägenheter i görligaste mån lindras. I sådant syfte söker styrelsen, bl. a., verka för att ägoutbyten komma till stånd, där genom en vägs framdragande bruksenheter på ett olämpligt sätt bliva sönderskurna. Styrelsen hyser den förhoppningen att lantbruksnämnderna skola komma att beforda och underlätta dylika ägoutbyten. Styrelsen tillåter sig i detta sammanhang även erinra om att jordbruksdepartementet i ämbetsskrivelse till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 18 april 1947 hemställt till styrelsen att medverka till att vid uppgörande av planer till vägföretag, som kunna förutsättas medföra en ofördelaktig splittring av därav berörda fastigheters ägovälden, samarbete åvägabringas mellan vägförvaltningen och egnahemsnämnden eller det organ, som efter den 1 juli 1948 kan komma att övertaga egnahemsnämndens funktion. Styrelsen vill vidare nämna, att styrelsen i sina anvisningar för arbetsplaners upprättande framhållit vikten av att, bl. a., jordbruket vållas minsta möjliga skada och intrång vid såväl anläggning som omläggning av väg.

Vad styrelsen i ovannämnda sammanhang anförde, äger fortfarande aktualitet.

Enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens uppfattning förekommer för närvarande sådant samråd mellan vägförvaltningarna och bl. a. lantbruksnämnderna vid arbetsplanernas upprättande att behov av särskilda föreskrifter i vägstadgan om samråd med nämnda myndigheter icke föreligger.

Styrelsen vill därjämte framhålla, att det finnes flera myndigheter, vilka i samrådshänseende äro likställda med lantbruksnämnderna. Styrelsen tänker härvid närmast på den kontakt som i motsvarande fall tages med till exempel domänverket, vattenfallsverket och försvaret, vilka ej heller äro särskilt nämnda i 17 § vägstadgan.

Lantbruksstyrelsen

Som motionärerna framhållit kunna ur jordbrukets synpunkt olämpliga vägsträckningar vålla allvarliga olägenheter för jordbruket. Dylika skadeverkningar kunna exempelvis bestå i att åkerfält genomskäras av vägen på sådant sätt att brukningsfigurer av mindre gynnsam form och storlek uppkomma eller att vägen passerar jordbruksbebyggelse på sätt, som medför

olägenheter för kommunikationerna mellan brukningscentra och ägorna. I många fall har det visat sig möjligt att undgå dylika skadeverkningar genom omarronderingsåtgärder, varigenom fastighetsindelningen anpassats till vägen på ett för brukningen lämpligt sätt. I andra fall kan vägen ha delat upp ett åkerfält på sådant sätt att brukningsmöjligheterna redan på grund av de naturliga begränsningslinjer de olika delarna sålunda erhållit definitivt blivit allvarligt försämrade eller helt förstörda.

För att i möjligaste mån undvika dylika skadeverkningar för jordbruket är det uppenbarligen betydelsefullt att sådant samråd, som motionärerna avsett, sker och att detta samråd tages upp redan på ett tidigt stadium av vägfrågans behandling. Det torde nämligen kunna vara av väsentlig betydelse för uppläggningsarbetet rörande vägsträckningen att det redan inledningsvis i stort klargöres hur olika tänkbara alternativ ställa sig ur sådana synpunkter, som ovan berörts.

Emellertid är det väl icke de nu berörda synpunkterna, som främst motivera ett nära samarbete mellan vägmyndigheterna och lantbruksnämnden. Ett sådant samarbete synes ju över huvud taget nödvändigt med hänsyn till den genomgripande betydelse för utvecklingen av landsbygdsnäringsarna m. m., som det allmänna vägnätets utbyggnad ofta har, och det vitala samband, som till följd härav råder mellan vägfrågorna och den planeringsverksamhet, som bedrivs på jordbrukets område. Såsom uttryck för detta betraktelsesätt torde bl. a. få tagas de bestämmelser om samråd mellan berörda myndigheter som år 1952 infördes i de författningar, som avse statligt stöd till den enskilda väghållningen (SFS nr 793—795/1952).

På grund av det ovan anförda finner styrelsen den av motionärerna ifrågasatta ändringen av 17 § vägstadgan väl motiverad och får sålunda tillstyrka bifall till motionerna i fråga.

Utskottet

Såsom motionärerna framhåller kan framdragandet av en väg medföra olägenheter med hänsyn till jordbrukets yttre rationalisering. Angeläget är därför, att alla åtgärder vidtages för att vid vägbyggnader så långt möjligt skänka sådan sträckning åt vägen, att icke olämplig ägoanordning eller eljest hinder för jordbruksdriften uppkommer. En förutsättning härför är att arbetet med vägens planering bedrivs på ett ändamålsenligt sätt.

Det ligger emellertid i sakens natur, att även med den bästa planering olägenheter för jordbruket i viss utsträckning blir en nödvändig följd av ett vägföretag, därest vägen skall utformas i enlighet med de krav, som trafiken ställer på densamma. De olägenheter, som sålunda uppstår, kan i viss mån undanröjas genom ändringar i fastighetsindelningen. I anledning av en vid 1954 års riksdag väckt motion, vari hemställdes om åtgärder i syfte att främja dylika ändringar, uttalade tredje lagutskottet i sitt

utlåtande nr 19, att det vore angeläget att lagstiftningsåtgärder i detta syfte snarast vidtoges. Såsom av utlåtandet framgår har frågan uppmärksamats av lantmäteristyrelsen, som i december 1954 framlagt en promemoria i ämnet.

I anslutning till vad utskottet i sitt nyssnämnda utlåtande yttrade om angelägenheten av att åstadkomma bättre möjligheter för att undanröja vägföretags skadeverkningar för jordbruket vill utskottet betona, att det enligt utskottets mening icke är mindre viktigt att genom en omsorgsfull planering i största möjliga mån undvika att dylika skadeverkningar av någon betydelse alls uppstår. För uppnående av ett sådant resultat är ett förtroendefullt samarbete mellan vägmyndigheterna och lantbruksnämnderna av största vikt.

Enligt 17 § vägstadgan skall vid utarbetande av arbetsplan samråd beträffande vägens sträckning och vägförslagets utformning i övrigt ske med, förutom vissa uppräknade myndigheter och befattningshavare, de övriga myndigheter, lokala organ och sammanslutningar, som har ett väsentligt intresse av företaget. En sådan myndighet är uppenbarligen lantbruksnämnden. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också upplyst, att samråd mellan vägförvaltningarna och lantbruksnämnderna förekommer vid uppgörande av arbetsplaner.

Utskottet förutsätter, att det samarbete som sålunda äger rum mellan vägmyndigheterna och lantbruksnämnderna på ifrågavarande område utvidgas i den mån så erfordras för tillgodoseende av de ovan anförda önskemålen. Härför torde med hänsyn till författningstextens avfattning någon ändring av förevarande bestämmelse i vägstadgan icke vara behövlig. Då det av motionärerna framförda önskemålet således kan vinna fullt beaktande redan med gällande regler, bör någon åtgärd i anledning av motionerna icke vidtagas.

På grund härav får utskottet hemställa,
att förevarande motioner I: 159 och II: 248 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 april 1955

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Albert Hermansson, Lindahl, Grym*, Ivar Nilzon, Ebbe Ohlsson och Georg Carlsson;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Åhman*, Johansson i Torp, von Seth, Levin, Andersson i Ryggestad, Berggren och Jansson i Benestad*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.